

Situace studentů se specifickými potřebami na ČVUT v Praze

KA č. 06: Zlepšení dostupnosti poradenských a asistenčních služeb – podpora studentů se specifickými potřebami

Tento souhrnný dokument je výsledkem činnosti analytiků speciálních potřeb na jednotlivých součástech ČVUT v Praze, kteří popisují stav péče o studenty se speciálními potřebami na příslušných fakultách a ústavech. Je hlavním podkladem pro práci metodika školení, autora výukových modulů a lektorů, tedy všech, kdo se podílejí na přípravě a realizaci školení pro akademické a administrativní pracovníky.

Dílní analytické zprávy byly ponechány v takové podobě, v jaké je jednotliví analytici (viz níže) připravili, s ohledem na konkrétní podmínky na jednotlivých součástech, které se navzájem značně liší. Jejich autory jsou:

- Fakulta stavební (FSv) – doc. Ing. arch. Luboš Knytl
- Fakulta strojní (FS) – Ing. Růžena Petrová, Ph.D.
- Fakulta elektrotechnická (FEL) – Iveta Turková
- Fakulta informačních technologií (FIT) – Zdeňka Kutinová, Petra Kudrnová
- Fakulta dopravní (FD) – Mgr. Lenka Monková, PhDr. Mgr. Jana Štikarová, Ph.D.
- Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská (FJFI) – Mgr. Alena Králová
- Fakulta architektury (FA) – prof. Ing. arch. Irena Šestáková, Jana Říhová
- Fakulta biomedicínského inženýrství (FBMI) – Doc. Ing. Lenka Lhotská, CSc., Mgr. Veronika Vymětalová, Ph.D., Mgr. Dana Braunová
- Kloknerův ústav (KÚ) – Ing. Tereza Nedvěďová
- Masarykův ústav vyšších studií (MÚVS) – Mgr. Vít Klepárník, Ph.D.
- Český institut informatiky, robotiky a kybernetiky (ČIIRK) – Doc. Ing. Lenka Lhotská, CSc., Ing. Iva Milerská

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Fakulta stavební (FSv)

Specifické potřeby vycházejí ze specifických situací jednotlivců, souvisejících s jejich fyzickým či psychickým stavem, který může být dlouhodobý (trvalý), ale i krátkodobý (dočasný). Přitom zejména momentální psychické problémy mohou souviset nejen s okolnostmi mimo školu (např. s narušením sociálních vazeb, s problémy v rodině či jiném blízkém kolektivu), ale poměrně často vychází nebo jsou následkem situací přímo souvisejících se studiem.

Pro vyřešení problémů, souvisejících s fyzickým handicapem studentů bylo v posledních letech uděláno velmi mnoho. Celý kampus je v zásadě téměř bezbariérový, pro Fakultu stavební to platí téměř beze zbytku. Na další fyzická omezení je možno reagovat přímo uzpůsobením výukového procesu, většinou postačí pochopení a přizpůsobivost pedagogů, podpořená dostatečnou angažovaností a spoluprací studijního oddělení.

Oproti tomu psychické problémy studentů jsou obtížněji identifikovatelné, sami studenti se s nimi jen neradi svěřují, pedagogové k nim často přistupují s velkou nedůvěrou, a bohužel často nemají potřebné informace, které by jim pomohly ke studentům přistupovat s pochopením a poskytnout jim základní podporu a radu.

Samotný proces výuky je samozřejmě výrazně zaměřen na výkon, který je pravidelně vyhodnocován. Zejména v některých oborech se pak hodnocení stává nejen podkladem pro možné budoucí ocenění v profesní praxi (což je záležitost dlouhodobá, méně stresující, student zde cítí „možnost budoucího vyřešení“), ale může se stát i součástí vytváření okamžitého sociálního statusu, zařazení do skupiny ostatních studentů, což je naopak vliv projevující se prakticky okamžitě, může být značně stresující, a nežádka je iniciátorem psychických bloků a problémů.

Protože v principu je výše zmíněné zaměření na výkon pochopitelné a správné a nelze ho nijak výrazně omezovat, zůstávají k dispozici pouze dílčí prostředky, jak stresové faktory snižovat.

Významnou roli mohou v tomto procesu hrát následující faktory:

- vliv sociální skupiny, studentského kolektivu,
- vliv pedagoga, který je se studenty v nejužším kontaktu,
- vliv studijního oddělení jako kontaktního místa pro studenty,
- vliv prostředí.

Vliv studentského kolektivu

Studentské organizace by měly být o možnostech pomoci být informovány v plné šíři – současný stav by bylo vhodné prověřit a eventuálně upravit.

Vliv pedagoga

Ačkoliv může být vliv pedagoga zásadní, jeho informovanost je poměrně malá, pomoc se omezuje v lepším případě na odeslání na studijní oddělení – tam pak sice student dostává informace v dostatečné šíři, ale vše musí vysvětlovat znovu. Pokud by alespoň část pedagogů znala možnosti, byla připravena na vznikající situace, mohla by být pomoc a podpora přímočařejší. Systém a počet vhodných školení je třeba zvážit.

Vliv studijního oddělení

Zde je zřejmě situace nejlepší. Pracovnice SO znají možnosti stávajících podpůrných služeb, jako je CIPS nebo ELSA, a úzce s nimi spolupracují. Stejně tak dobře se orientují i ve studijních předpisech a dokáží studentům poradit, jak se v nastalé situaci orientovat a jaké jsou možnosti řešení ve vztahu k jejich studiu.

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Vliv prostředí

Studenti tráví v rámci celého kampusu ČVUT často velkou část dne. Prostředí přitom hraje pro okamžitou relaxaci a uvolnění od stresu možná jednu z nejdůležitějších rolí.

Studentům by měly být nabídnuty nejrůznější typy prostředí, umožňující:

- týmovou práci na společných projektech mimo výuku,
- soustředění na studium v klasické „tiché“ studovně,
- soustředění v relativně izolovaném prostředí (nabídka chvilkového „odříznutí“ od spěchu, ruchu a napětí),
- relaxace sportovního charakteru,
- odreagování, pocit, že „tady není škola“ – i když jsem stále v kampusu,
- přírodní, venkovní prostředí,
- atd.

Možný další postup

Zodpovědět otázku, jakým způsobem mohou samotné studentské organizace pomoci kolegům v obtížné situaci, zda vůbec znají možnosti školy a dokáží pomoci s orientací ve stávajícím systému, nebo zda jen odkáží na studijní oddělení.

Zvážit systém a rozsah proškolení alespoň části pedagogů – poskytnout jim povědomí o tom, jakou podporu a služby ČVUT nabízí, případně jak reagovat v situaci, kdy vidím, že student se hroučí.

Jednoduše popsat, jaká prostředí fakulty nabízejí, a poradit se, zda by bylo možné situaci zlepšit, zda by nebylo možné ještě něco nabídnout v rámci celého kampusu (kavárna v NTK je také pro všechny). Například hlavní osa od Vítězného náměstí by mohla nabízet skvělé možnosti venkovního relaxu, kdyby nebyla v zásadě parkovištěm s chátrajícími lavičkami uprostřed.

Jak zajistit, aby prostředí v kampusu bylo přátelské, otevřené, pohodové atd., aby snižovalo a omezovalo stresující faktory přirozeně vyplývající z náročného studia.

Možná anketa mezi studenty na téma „naše prostředí“.

Možná využití studentských projektů FA a FSv ČVUT k hledání námětů.

Možná konfrontace stavu v našem kampusu v porovnání s jinými školami v ČR i v Evropě.

Bylo by vhodné zmapovat, jaké možnosti v tomto smyslu jednotlivé fakulty i celý kampus nabízejí.

Závěrečná poznámka

Z hlediska Fakulty stavební musím konstatovat, že v daném problému se výborně orientuje studijní oddělení. Podle mého názoru výborně plní svou funkci, je na dané situace připraveno a dokáže studentům podat pomocnou ruku.

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Fakulta strojní (FS)

Již několik let spolupracuje Fakulta strojní ČVUT v Praze se studenty se specifickými potřebami. V letním semestru ak. roku 2017/2018 jich studijní oddělení na základě informace organizace ČVUT ELSA (Středisko pro podporu studentů se specifickými potřebami) registruje čtrnáct.

Studenty lze rozdělit do dvou skupin. Ty, kteří využívali podporu studia již na střední škole, a ty, kteří vyhledali radu a pomoc v průběhu studia na naší fakultě. První skupina již zpravidla při podávání přihlášky požádala o zařazení mezi studenty se specifickými potřebami prostřednictvím elektronického formuláře přihlášky ke studiu. Po zápise ke studiu se tato informace dostala do celoškolské databáze studentů, kde k ní mají přístup zaměstnanci podporující organizace (viz výše). Ostatní studenti se případně obracejí na pracovníky střediska v tíživé situaci, která je zastihne v průběhu náročného studia, ale také v případě rodinných či vztahových problémů.

Na základě odborné konzultace jsou pak tyto studenti zařazeni do nomenklaturní kategorie, odpovídající jejich problémům: např. B1. nedoslýchavý / uživatel verbálního jazyka, C2. s postižením horních končetin (jemné motoriky), D. student se specifickou poruchou učení, F. student s jinými obtížemi atd. Pracovníci organizace ELSA uzavřou se studentem smlouvu o poskytované pomoci a tento dokument zašlou na studijní oddělení. Na jejím základě může student požádat o vytvoření doporučení s modifikací studijních podmínek buď u konkrétního předmětu jeho studijního plánu, nebo na všechny předměty konkrétního semestru. Modifikace se stane součástí studijního spisu žadatele a vyučující doporučení při výuce respektují. Jestliže se zdravotní stav studenta v semestru natolik zlepšil, nemusí o modifikaci žádat a studuje za standardních podmínek. Smlouva s organizací ELSA je však platná po celou dobu studia.

Studenti, kteří jsou omezováni fyzickým hendikepem (zdravotní postižení, závažná dlouhodobá somatická onemocnění) patří zpravidla do první ze jmenovaných skupin. Jejich podpora je celospolečensky dlouhodobě řešena, školní prostory jsou již konstrukčně přizpůsobeny možnosti bezbariérového přístupu, vyučující v posluchárnách disponují speciálním komunikačním zařízením fy Bosch, které usnadňuje příjem nedoslýchavým atd. Velmi častou zdravotní komplikací se totiž stává diabetes melitus či autoimunitní onemocnění (ulcerální kolitida, Crohnova nemoc, roztroušená skleróza atd.). Velmi výraznou pomocí by bylo vytvoření vhodného prostředí, jakési „klidové“ místnosti, kde by si v případě ataky nemoci mohl student aplikovat medikaci, resp. mu bylo umožněno v klidu ataku zvládnout.

Daleko „složitější“ skupinou jsou studenti, které realita náročného studia technického oboru, případně osobní či vztahová krize zaskočí. Na jejich osobnosti pak záleží, zda stresy s tím související nevyvolají psychické a s tím i související somatické potíže. Mnozí hledají cestu prostřednictvím psychologického poradenství, někteří musejí vyhledat s následnými somatickými obtížemi lékařskou pomoc. Objeví se problémy se zvládnutím studia a student je nucen se obrátit na pracovníky studijního oddělení. Při prvních kontaktech je obtížné nastalou situaci přímo řešit. Student si mnohdy ani přímou podstatu problémů neuvědomuje, příp. se není ochoten se se svými obtížemi svěřovat. Bylo by velmi dobré poskytnout pracovníkům studijních oddělení tipy cílených odborných dotazů, které by diagnostiku usnadnily, příp. je v rámci zvyšování kvalifikace odborně zaškolit, jak stav lépe zhodnotit. Dokázaly by se rozlišit momentální nelady od závažných postižení a tím by byla rada, resp. pomoc komplexnější a účinnější. Lze postupovat formou doporučení na určitý čas studium přerušit, doporučit změnu oboru/ programu, příp. studium ukončit. Záleží však pouze na konkrétním studentu, zda navržené opatření přijme.

Důležitou součástí analýzy této problematiky by byla zpětná vazba o účinnosti přijatých opatření poskytnutá přímo dotčenými studenty, resp. pedagogy, kteří se s nimi setkávají. Její závěry by přispěly k větší informovanosti a snížení nedůvěry, která mnohdy tuto oblast na obou dotčených stranách provází.

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Počet studentů Fakulty strojní, kteří prostřednictvím střediska ELSA vyhledali pomoc, se může vzhledem k počtu aktivně studujících zdát velmi malý. Přesto vzájemná spolupráce fakulty, jejich pracovníků a těchto studentů je významným prvkem pomoci jednotlivcům, kteří se dostali do obtížné situace. Příklad jejich úspěšného vyřešení prostřednictvím vzájemné spolupráce je také významným motivačním faktorem pro další studenty s případným hendikepem.

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Fakulta elektrotechnická (FEL)

Na Fakultě elektrotechnické studuje v současné době 26 studentů se specifickými potřebami. Jsou to studenti, kteří předložili dokumentaci o zdravotním stavu a byli zaevidováni v našem Středisku pro podporu studentů se specifickými potřebami ČVUT - ELSA. Někteří budoucí studenti již předkládají dokumenty zároveň s přihláškou ke studiu. Je s nimi uzavřena smlouva a podle formy jejich postižení nebo problémů s učením jsou jim pak poskytnuty úlevy u přijímací zkoušky, většinou delší časový úsek pro vypracování úlohy. Po přijetí ke studiu a zápisu těchto studentů obdrží studijní oddělení zprávu ze střediska ELSA, která se stává součástí studijní dokumentace studenta. Od samého začátku tedy o studentovi se specifickými potřebami víme, což usnadňuje naši vzájemnou spolupráci.

Studenti, kteří mají problémy zvládnout běžný režim výuky, si mohou požádat o individuální studijní plán. Na studijním oddělení se studentem probereme jeho možnosti, samozřejmě s ohledem na časové zvládnutí studia. Máme zkušenosti, že i vážně nemocní studenti dokáží studium úspěšně dokončit. Jako např. student s epilepsií, který byl, dokonce několikrát, dlouhodobě hospitalizován. Úspěšně absolvoval bakalářské studium (byl mu sestaven individuální studijní plán) a pokračuje na studiu magisterském. Samozřejmě bez pomoci a spolupráce studijního oddělení, ochotě, vstřícnosti a pochopení vyučujících, by to nešlo.

Provedla jsem mezi hendikepovanými studenty anketu s otázkou „Co by podle vás bylo třeba zlepšit v přístupu ke studentům se specifickými potřebami“. Studenti byli ujištěni, že nikde nebudou použity jejich osobní údaje či citlivé informace.

Osloveno bylo 26 studentů. Z toho je:

- 14 studentů se specifickou poruchou učení
- 5 studentů s poruchou autistického spektra
- 4 studenti s jinými obtížemi
- 2 lehce zrakově postižení
- 1 student nedoslýchavý – uživatel verbálního jazyka

Odpovědělo 14 studentů. 12 studentů bylo naprosto spokojených a to jak s přístupem vyučujících, tak i studijního oddělení.

Připomínky měli 2 studenti s poruchou učení:

- mít s kým individuálně cvičit – doučování
- nemuset trávit mnoho času vyhledáváním informací z nejrůznějších zdrojů (KOS, Moodle, osobní stránky pedagogů a cvičících, stránky kateder apod.) Sjednocení alespoň základních informací jako i jednotný přístup ke skriptům, příkladům a dalším studijním materiálům
- uzpůsobení studijních materiálů o „předsazená“ praktická cvičení
- navýšení časového limitu při testech, písémkách a zkouškách
- seznámení (vzdělávání) vyučujících s fenomény konkrétních SPO (specifické poruchy osobnosti), aby nebylo zaměřováno s podváděním

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Nicméně může to být problematické u předmětů, kde toto z podstaty zkoušky není možné. Například zkouška z anglického jazyka by mohla být krajně problematická. Slovosled v mluveném projevu bývá zpřeházený i v češtině. U zkoušky by to nejspíše mohlo být považováno za nezvládnuté učivo. Osvěta by v tomto směru byla určitě na místě.

Evidentně naše vysoká škola dělá maximum pro to, aby studenti se zdravotním hendikepem mohli studovat. V praxi vidím ovšem i případy, kdy stres spojený s náročným studiem zdravotní stav studenta, obzvláště trpí-li psychickým onemocněním, zhoršuje. Zde by bylo třeba podrobnější diagnostiky, kde by se rozlišili studenti, které náplň práce, tlak a případné dílčí neúspěchy ve studiu motivují a studenti, kterým náročné studium zdravotní stav zhorší, což může mít i fatální následky. V tomto případě je na psychologovi, aby studenta dovedl nasměrovat na jinou činnost, kde se bude cítit lépe a jeho zdravotní problémy se mohou zlepšit, ne-li zcela vymizet. Škola přijde možná o studenta, ale třeba zachrání lidský život. Pokud o problému studenta víme, tzn., že student se se svými problémy svěří a chce je řešit, určitě se setká se všeobecnou podporou. Ovšem daleko horší je situace u studentů, kteří vykazují už i fyzické známky psychické nemoci, ale mají zábrany s kýmkoliv své problémy rozebírat. I přesto, že už u zápisu ke studiu informujeme studenty o existenci střediska ELSA. Letáčky s kontaktem máme stále k dispozici i na studijním oddělení, informace jsou na webových stránkách, mnozí je objeví už před přijímací zkouškou.

Pokud student vykazuje viditelné známky psychického onemocnění, mohou se projevit už při návštěvě studijního oddělení. Naše pracovníce byly školeny a hlavně většina z nich má na studijním oddělení mnohaletou praxi. Podařilo se nám „zachránit“ nejednoho studenta. Stal se případ, i když velice ojedinělý, že psychicky nemocná studentka na studijním oddělení zkolabovala. Pro tyto případy by bylo vhodné, aby všichni pracovníci absolvovali školení první pomoci.

Velice výrazný je vliv pedagoga. Pedagog tráví se studentem nejvíce času, při testech a zkouškách se nejspíše projeví psychické problémy studenta. Zde by bylo efektivní psychologické školení pedagogů, které by jim pomohlo lépe odhalit psychickou nemoc studenta, pomoci mu radou a odkázat ho na odbornou pomoc.

Vzhledem k tomu, že lidí s psychickým onemocněním a dětí, které trpí poruchou učení, v naší společnosti stále přibývá, dá se předpokládat nárůst i u studentů vysokých škol. To se už začíná projevovat, počet postižených studentů se během posledních třech let téměř zdvojnásobil.

Dle zkušeností studijního oddělení by bylo třeba:

- psychologické školení pracovníků studijních oddělení a vyučujících
- proškolení pracovníků v přístupu k hendikepovaným studentům
- školení první pomoci
- větší informovanost studentů, aby se nebáli o svém problému hovořit
- větší informovanost studentů co se týká přístupu ke svým hendikepovaným kolegům

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Fakulta informačních technologií (FIT)

Od začátku existence FIT spolupracujeme s ELSA – Středisko pro podporu studentů se specifickými potřebami. Již před podáním přihlášky jsou uchazeči o studium informováni prostřednictvím Dne otevřených dveří, na našich webových stránkách a dále při vyplňování formuláře elektronické přihlášky ke studiu o možnosti podpory studentů se specifickými potřebami.

Uchazeči, kteří se obrátí na středisko ELSA, jsou v něm evidováni a po odborné konzultaci je pak studijní oddělení fakulty informováno dokumentem „Modifikace studijních podmínek“, kde je specifikováno jakou pomoc student potřebuje a fakulta neprodleně učiní příslušné kroky k podpoře studenta. Dokument „Modifikace studijních podmínek“ je pak archivován ve spise studenta. Tuto modifikaci lze upravovat během studia podle potřeb studenta.

Student může požádat o podporu před zahájením studia nebo kdykoliv v jeho průběhu, pokud možno před začátkem zkouškového období. Naše zkušenosti jsou takové, že již při přijímací zkoušce máme speciální termín pro studenty, kteří mají specifické potřeby. Pomoc spočívá např. v prodloužení času na vypracování testu, zvětšení písma, event. specifický stůl.

Další pomoc poskytujeme během studia, na základě obdržené „Modifikace studijních podmínek“, kde jsou informováni pedagogové jednotlivých předmětů o potřebách studenta. Potřeby se mohou lišit např.: pro získání zápočtů, zkoušek, při poruše dysgrafického písma umožňujeme komentář k zapsanému textu. Při autoimunitním onemocnění umožňujeme studentce docházet na výuku v rozsahu minimálně 50% účasti na povinných jednotkách. Pokud je nutnost, student může místo písemné zkoušky být zkoušen ústně.

Podpora je možná u všech vyučovaných předmětů v české i anglické formě.

Podporu poskytujeme na žádost i při jazykové zkoušce TOEIC Testu Listening and Reading, a to prodloužením času na vypracování testu.

Rovněž těmto studentům, pokud jejich potíže přetrvávají, umožňujeme pomoc při Státní závěrečné zkoušce, kde jsou informováni předsedové komisí o potřebě daného studenta.

Pro tyto studenty je též velkou pomocí brožura „Bezbariérové ČVUT“, kde jsou informace o přístupnosti objektů ČVUT pro osoby se zdravotním postižením.

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Fakulta dopravní (FD)

Popis aktuálního stavu

V současné době studuje na FD ČVUT 6 studentů, se specifickými vzdělávacími potřebami, všichni spadají do skupiny D a u jednoho studenta se jedná o kombinované potřeby – skupiny D a E.

Metodický pokyn MŠMT č. j. 23728011-30 vychází z následující typologie studentů se speciálními vzdělávacími potřebami:

- A. Student se zrakovým postižením
- B. Student se sluchovým postižením
- C. Student s pohybovým postižením
- D. Student se SPU (dyslexie, dysortografie, dysgrafie, dyskalkulie)
- E. Student s psychickou poruchou (včetně poruch autistického spektra a narušeným komunikačních schopností) nebo s chronickým somatickým onemocněním.

Vzhledem k tomu, že na diagnostice studentů v rámci všech fakult ČVUT se dlouhodobě podílela psycholožka z Ústavu jazyků a humanitních věd, tuto zprávu za FD ČVUT zpracovává právě náš ústav.

V průběhu posledních let je patrné, že se zvyšuje závažnost obtíží u jednotlivých specifických poruch učení, kdy diagnostika dříve často řešila studenty pouze s hraničními obtížemi. Tito studenti tedy velmi naléhavě vyžadují individuální přístup během výuky a modifikaci podmínek u zkoušky.

Častěji se také sdružují poruchy SPU s poruchami pozornosti (ADD a ADHD) a paměti.

Fakulta dopravní je dlouhodobě zapojena do péče o studenty se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) přes úzkou spolupráci studijního oddělení, školního psychologického pracoviště s poradnou ELSA. Po zvážení aktuálních individuálních potřeb studenta (ty se mohou měnit i opakovaně v průběhu studia) se ve vzájemné spolupráci upraví studijní a výukové postupy, neboť tito žáci nemohou obvykle plnit studijní povinnosti standardním způsobem.

Popis péče o studenty

Pomoc na naší fakultě se dělí do dvou oblastí:

1. Modifikace přijímacího řízení a vyhledávání uchazečů se SVP
2. Modifikace studijních podmínek.

Součástí podpory je včasné a opakované poskytování informací všem studentům i uchazečům o studium.

Poradenské a informační služby jsou v ideálním případě rozšířeny kromě nejdůležitější podpory v poradně ELSA o studijní poradenství (individuální případové práce se studenty, řešení konkrétních studijních záležitostí).

Také bylo možné v rámci individuální práce se studenty spolupracovat s pracovníky CIPS a využít dalšího podpůrného psychologického poradenství (např. při ztrátě motivace, pocitu méněcennosti, vztahových a komunikačních problémech). Také se studenti obracují na speciálně pedagogické poradenství v rámci poradny ELSA (např. styly učení apod.). Jako velmi vhodnou vidíme práci s těmito studenty v oblasti prezentačních dovedností (návuk verbálních prezentací, komunikační techniky), kterou zajišťuje právě CIPS.

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Ústav jazyků a společenských věd FD ČVUT také ve spolupráci s Elsou poskytuje individuální výuku jazyků studentům trpícím např. dyslexií. Dále poskytuje akutní psychologické poradenství v krizových situacích pro studenty ze zahraničí, kteří studují na ČVUT, a jejich rodným jazykem není čeština. Tyto konzultace jsou poskytovány na vyžádání v angličtině. Jedná se o problémy osobního a psychického charakteru (duševní problémy, stýskání a samota v cizí zemi, vztahové problémy, pomoc při zvládání kulturních odlišností atd.).

Orientační šetření mezi studenty 1. ročníku

Podle zjištění Kocurové (2017) odpovídá zastoupení obtíží ve VŠ populaci 2 – 5 %. To, že je toto číslo v rámci dopravní fakulty nižší, nevypovídá jednoznačně pouze o nedbalosti studentů při přechodu ze střední na vysokou školu, kdy opomenou o zohlednění svých obtíží zažádat. Je to však zcela v kompetenci studenta, pokud se rozhodne na naší fakultě studovat bez podpůrných opatření.

Zahraniční zkušenosti dokládají, že část studentů s SPU je odhalena až během VŠ studia. Podle Singatona (Mertin, 1998) může jít až o polovinu případů. Jsou to studenti, kteří své obtíže na ZŠ i SŠ kompenzovali díky vysoké inteligenci a domácí přípravě. Právě na tuto oblast by bylo potřeba se zaměřit a více provádět depistáž studentů. Často se stává, že jeden vyučující objeví a k psychologickému vyšetření na základě svých zkušeností pak doporučí i vyšší počet studentů.

Pro studenty FD byl připraven dotazník nazvaný Péče o studenty se speciálními vzdělávacími potřebami na FD ČVUT (viz Příloha1).

Tento dotazník byl administrován na první přednášce u studentů 1. ročníku v rámci povinného předmětu dopravní psychologie, tedy u přibližně 200 studentů.

K tomuto tématu se vyjádřilo celkem 31 studentů, které problematika oslovila.

U těchto dotazníků byla provedena následující kvalitativní analýza.

1. Student by byl ochoten v případě obtíží na VŠ toto vyšetření podstoupit, zatím o úlevy nežádal.
2. Poskytování úlev na 2. stupni ZŠ (dysgrafie), student nyní o zohlednění na VŠ nežádal, protože zde není rýsování – na tento jediný předmět měl dříve zohlednění. I kdyby měl nyní na VŠ obtíže, o zohlednění by nežádal. Domnívá se, že je na FD dostatek informací o této oblasti.
3. Poskytování úlev na 2. stupni ZŠ – v gramatice v ČJ. Na SŠ nadále poskytovány tyto úlevy. U maturity navýšení času o 15 minut. Nyní o zohlednění na VŠ nežádal, pokud by měl během studia student obtíže, podstoupil by vyšetření.
4. Student dosud obtíže neměl, pokud by se objevily, je rozhodnut vyšetření podstoupit. Na VŠ dostatek informací.
5. Úlevy poskytovány na SŠ – čas navíc, psaní na PC, uzpůsobení u maturity – psaní na PC, navýšení času o 25 %, z důvodu nedostatku času zatím o zohlednění na VŠ nežádal, pokud by měl studijní obtíže, vyšetření absolvuje, na VŠ dostatek informací.
6. Uzpůsobení u maturity – navýšení času o 50 %, jiné zohlednění na ZŠ a SŠ neměl, v případě vyskytnutí studijních obtíží na VŠ vyšetření nepodstoupí
7. Úlevy poskytovány od 1. stupni ZŠ – prodloužení časového limitu při diktátech a čtení, stejné i na 2. stupni ZŠ. Dále zohlednění nebylo poskytováno. Jednalo se o dyslexii. Nyní má pocit, že zohlednění nepotřebuje. Přiklání se k názoru, že by mohl mít dyskalkulii, pokud se obtíže objeví, vyšetření podstoupí. Nejvíce informací k tématu na přednášce dopravní psychologie.

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

8. Student neměl a nemá žádné obtíže, domnívá se, že k tématu je dostatek informací.
9. Student neměl a nemá žádné obtíže.
10. Student neměl a nemá žádné obtíže.
11. Student neměl a nemá žádné obtíže.
12. Na SŠ poskytovány úlevy – používání počítače kvůli nečitelnému rukopisu. Zatím o zohlednění na VŠ nežádal, chce psát do sešitů. V případě obtíží vyšetření podstoupí, o této problematice mu chybí informace. S touto odpovědí student váhal, nejdříve odpověděl, že dostatek informací má.
13. Student zatím obtíže neměl, pokud by se náhle objevily, vyšetření podstoupí. Má dostatek informací.
14. Student neměl a nemá žádné obtíže.
15. Na 1. stupni ZŠ poskytovány úlevy – navýšení času, doučování z ČJ, na 2. stupni navýšení času. Nyní necítí potřebu žádat o úlevy. Pokud by se vyskytly obtíže, vyšetření podstoupí. Shledává dostatek informací k možnostem zohlednění – stránky školy, seznamovací kurz, dopravní psychologie.
16. Student dosud neměl obtíže, pokud by se v rámci VŠ studia objevily, o vyšetření by zažádal. Dostatek informací.
17. Student měl úlevy na 1. stupni ZŠ – možnost psát jen část informací, tolerance většího písma, často hůlkového. Na 2. stupni ZŠ tolerance hůlkového písma. Na SŠ mu byly poskytovány tyto úlevy – tolerance hůlkového písma, ve 4. ročníku notebook, kompenzace v určitých předmětech. U maturity – slohová práce – použití PC, jinak upravené zadání, upravené podmínky u ústní zkoušky, navýšení času o 100 %. Nyní v rámci VŠ studia již zažádal o zohlednění, informace získal prostřednictvím seznamovacího kurzu a přednášky dopravní psychologie
18. Student dříve o zohlednění nežádal, má zrakové postižení. Nyní uvádí špatnou paměť a porozumění odborným slovům. Usuzuje na SPU, pokud bude mít obtíže, vyšetření podstoupí.
19. Na 1. stupni ZŠ poskytovány úlevy – delší čas na testy, omezené čtení před třídou. Na 2. stupni ZŠ elektronická podoba zápisků, minimální čtení, fonetické psaní. Na SŠ delší čas na testy, psaní foneticky. U maturity – navýšení času o 25 %. Nyní již zažádal o zohlednění v rámci studia na VŠ v přihlášce, ale dále středisko ELSA již nekontaktoval. Nestihl to z časových důvodů. Pokud bude mít obtíže, vyšetření podstoupí. Dostatek informací od poradny ELSA.
20. Student neměl a nemá žádné obtíže. I kdyby se objevily, vyšetření nepodstoupí, má dostatek informací.
21. Na SŠ poskytovány úlevy, v přihlášce student uvedl nárok na zohlednění, ale dále středisko ELSA již nekontaktoval. V případě obtíží na VŠ vyšetření podstoupí. Má dostatek informací.
22. Na 1. stupni ZŠ měl student více času, méně tlaku. Taktéž na 2. stupni. Na SŠ více času u některých předmětů, zejména ČJ. U maturity – prodloužení času o 20%. V současné době má již zažádáno o zohlednění na VŠ. Dostatek informací získal na přednášce dopravní psychologie a na stránkách školy.
23. Student uvádí zrakový handicap, o zohlednění dříve nežádal, ani nyní na VŠ.
24. Student neměl a nemá žádné obtíže.
25. Student neměl a nemá žádné obtíže, pokud by se objevily, o vyšetření na VŠ by zažádal. Má dostatek informací.
26. Student neměl a nemá žádné obtíže, pokud by se objevily, o vyšetření na VŠ by zažádal. Má dostatek informací.
27. Student neměl a nemá žádné obtíže, pokud by se objevily, o vyšetření na VŠ by zažádal. Má dostatek informací.
28. Student neměl a nemá žádné obtíže, pokud by se objevily, o vyšetření na VŠ by nezažádal. Má dostatek informací – získal je hned u zápisu, dále v Průvodci prváka.

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

29. Student neměl a nemá žádné obtíže, pokud by se objevily, o vyšetření na VŠ by zažádal. Má dostatek informací.
30. Student neměl a nemá žádné obtíže, pokud by se objevily, o vyšetření na VŠ by zažádal. Má dostatek informací.
31. Student neměl a nemá žádné obtíže, pokud by se objevily, o vyšetření na VŠ by nezažádal. Má dostatek informací.

Závěrečné shrnutí: Za velmi pozitivní je možné označit skutečnost, že všichni žáci shledali na FD dostatečnou informovanost v oblasti speciálních vzdělávacích potřeb. Pouze jeden z nich s odpovědí váhal, nejdříve označil ano a pak ne.

Jedná se o několikastupňovou kontrolu – od přihlášky po první přednášku dopravní psychologie na začátku 1. semestru. Z tohoto důvodu si mohou zvolit pro sebe adekvátní řešení. Jako časté se ukázalo, že studenti do přihlášky uvedou informaci pro ELSA a že jim dříve bylo poskytováno zohlednění – ať již na ZŠ, SŠ nebo u maturity, ale v případě přijetí už v této věci nepodnikají další kroky a očekávají na další vývoj situace. Z tohoto důvodu jim bylo opakovaně sděleno, že není možné čekat až na situaci v průběhu zkouškového období a podle úspěšnosti zažádat event. o vyšetření. Veškerá diagnostika musí být provedena v rámci semestru před zahájením zkouškového období, pak o zohlednění nelze zažádat.

Dotazník pro vyučující jazyků na FD

Autorky tohoto příspěvku se rozhodly provést šetření mezi vyučujícími na FD ČVUT. Jako vhodné respondenty tohoto šetření vybraly vyučující jazyků, jelikož vycházejí z předpokladu, že studenti jsou v jazykových skupinách v menších skupinách a také mají intenzivnější kontakt s vyučujícím než při běžných hromadných přednáškách a cvičeních v podobě frontální výuky. Navíc při výuce jazyka je mnoho problémů více transparentních, jelikož se zde intenzivně pracuje s jazykem. Celé znění dotazníku viz Příloha2.

Vyučující byli informováni o cílech tohoto dotazníkového šetření a požádáni na schůzi katedry o součinnost. Bylo rozesláno 18 dotazníků e-mailem a vrátilo se 10 odpovědí. 4 vyučující odpověděli, že si nejsou vědomí nebo nepamatují, že by ve své praxi na vysoké školy vyučovali studenta se speciálními potřebami. Někteří z vyučujících, kteří neopověděli na dotazník, uvedli, že netušili, o čem mají psát, že nemají žádnou praktickou zkušenost s těmito studenty ve svých hodinách. Z analýzy odpovědí z vyplněných dotazníků vyplynulo následující:

Ženy byly vůči studentům se speciálními potřebami vnímavější, počet let ve školství neměl vliv na zkušenost s těmito studenty. Respondenti měli praxi 5-21 let.

1. Setkal/a jste se někdy se studentem/studentkou, který trpěl/a nějakou specifickou poruchou učení?

- dyslexie, problémy se čtením při výuce nového jazyka a s tím spojený ostych před ostatními studenty doprovázené nervozitou
- Domnívám se, že šlo o několik studentů s ADD/ADHD a dysgrafií/dyslexií – laickým odhadem dle chování v hodinách a písemných a čtených výstupů, nicméně oficiální diagnózu od odborníka mi nikdy žádný student nepředložil.
- dysgrafie, dysortografie, dyslexie
- Podezření na určité dysgrafie a dysortografie jsem u několika studentů zaznamenala. Neúpravné písmo, špatná gramatika a pomalost v psaném projevu či při zápisích do sešitu. Také občas potíže při čtení, stud před skupinou a vyučujícím a zadržování při mluvení či čtení nahlas. Pokud k tomu dojde, snažím se těmto

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

studentům zadávat kratší úseky čtení než ostatním a pozitivně je povzbuzovat a chválit za jejich snahu. Dávám jim trochu více času a sleduji jejich pracovní tempo, abych je nehnala moc. Přímou za mnou ale nikdy nepřišel, o pomoc ani úlevy nežádal.

- dysgrafie, dyslexie, studenti s DMO
- Na FD několikrát (asi 5x) zvláště jsem si všimla dysortografie a dysgrafie – na studenty jsem brala větší ohled, v hodnocení předmětu jsem více zohledňovala ústní projev.
- Nejspíše dyslexie, dysgrafie, studenti do testů špatně píšou slova, chybí přízvuky, nedbají na malá velká písmena, přitom při mluvení vyslovují a říkají správně, ale při psaní je to potíží. Nicméně ale nikdy nepřinesli potvrzení od doktora, jde spíše o mou domněnku.
- Opakovaně se jednalo o SPU – dyslexie, dysortografie, dysgrafie.
- Vývojová dysfázie 2 chlapci. Oba měli nakonec individuální výuku cizích jazyků. V hodině ve skupině dle osnov nemohli držet krok. Byla tu spolupráce s Elzou. Myslím, že u těchto poruch by mělo být zvaženo, zda je nutné, aby studovali 2 cizí jazyky a udělit jim výjimku ze studijního plánu. Projevovalo se to velkou únavou, nepozorností, poruchami paměti.

2. Setkal/a jste se někdy se studentem/studentkou, který trpěl/a nějakou poruchou chování?

- Fobie před ostatními studenty se čtením nahlas a veškerým ústním projevem před ostatními studenty. Časem jsme tuto fobii částečně eliminovali. Student se zapojoval ze začátku pouze, pokud si byl naprosto jist odpovědí a časem získal větší odvalu a zapojoval se mnohem více spontánně.
- Jeden student s Aspergerovým syndromem – oficiální diagnóza; rovněž několik studentů s obsedantně kompulzivní poruchou (OCD) – dle mého laického odhadu.
- Hyperaktivita
- Těžko říct. Několikrát jsem zaznamenala rysy narcisismu, hyperaktivitu, vykřikování a nepřiměřeného upoutávání pozornosti na vlastní osobu. Zda se jednalo o poruchu chování či pouze neukázněnost a nevychovanost těžko říct. Párkrát byla situace tak vyhrcoená, že si ostatní studenti stěžovali či daného studenta zesměšňovali/pomlouvali v jeho nepřítomnosti. V takovém případě se snažím se studentem promluvit o přestávce mezi 4 očima a upozornit ho na rušivé/nevhodné chování. Většinou si to student ani neuvědomuje a po domluvě se to zlepšuje. Jedenkrát jsem doporučila, aby raději odešel na chvíli ven a vrátil se, až bude v klidu.
- Zvláštní chování, podivné mailly vyučujícím
- Jen na gymnáziu, kde jsem učila v letech 1998-2002, poruchy chování vedly v jednom případě k šikaně. Na FD ne.
- Pravděpodobně ADHD, neustálé koukání na mobil, nevnímání výuky, profesor musí zopakovat otázku několikrát. Zase spíše pozorování, nikoli potvrzení od lékaře.
- Domnívám se, že se jednalo o hraniční poruchu osobnosti. Nejednalo se o příliš výraznou poruchu, spíše o občasné nevhodné impulsy.

3. Setkal/a jste se někdy se studentem/studentkou, který trpěl/a nějakou duševní poruchou?

- schizofrenie, bipolární porucha
- schizofrenie, bipolární porucha
- deprese či skleslost

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

- Ano, ve dvou případech. Šlo o studentky, které se potýkaly s náhlou nepříznivou životní situací – šlo zvláště o projevy úzkosti, v jednom případě hysterie - situace se ale během jednoho semestru celkem upravila. U jedné z dívek šlo o dědičnou záležitost (matka psychicky nemocná, dcera musela brát též léky). Snažila jsem se studentkám vyjít vstříc, např. posunutím termínu splnění některé povinnosti (pokud to šlo) apod. Zvláště jsem se snažila je nestresovat.

4. Setkal/a jste se někdy se studentem/studentkou, který trpěl/a nějakým chronickým somatickým onemocněním?

- Cukrovka, nijak ho to v hodinách neomezovalo. Občas něco zakousl.
- epilepsie
- Jeden student měl cukrovku, byl ale bezproblémový, vše si sám ohlídal dle pokynů doktora.
- epilepsie, leukémie, oblast trávení
- Chronické angíny, časté absence. Občas se vyskytne student, který je často nepřítomný a pak přinese potvrzení od lékaře, že byl hospitalizovaný nebo má nějaký zdravotní problém. Většinou ale přeruší studium nebo opakuje semestr a důvod se dozvídám až zpětně.

5. Vzpomínáte si na nějaké jiné další speciální potřeby studenta/ky při výuce?

- Zadržávání v řeči a mírná koktavost, které se vždy stupňovaly s nervozitou. Opět jsme se snažili zmírnit stupeň psychického zatížení před ostatními studenty. Student se ze začátku zapojoval do hodiny jen, pokud chtěl a byl si zcela jist. Později jsme se dopracovali k větší spontánnosti.
- Několik studentů trpělo, když měli mluvit/prezentovat před ostatními, jednalo se spíše o velkou trému a stud za špatnou výslovnost. Vždy se snažím povzbudit a chválit např. za příkladnou přípravu. 1x studentka přišla a požádala, zda může prezentovat pouze přede mnou. Měla panický strach, tak jsem vyhověla. Jinak spíše nervozita, strach z neúspěchu, tichý projev, tréma, zadržávání, rudnutí při vyvolání – nic extrémního, většinou se upraví v průběhu semestru.
- 1x nedoslýchavý student, sám mi to řekl a seděl vždy v 1. lavici a natáčel se zdravým uchem. Netajil se tím a všichni to tak brali, že má důvod, proč mluví výrazně nahlas.
- Občas se vyskytne student, který dojíždí a nemá přípoj na hodiny od 18:30 do 20:00. Pak chodí, zda mohou odejít dříve z výuky. Řeším individuálně.
- Nevzpomínám si. No někdy se student nestihne najíst.;) tak ho nechám příp. dojíst – někdy nemají vůbec dostatečnou pauzu na oběd.
- Na začátku učitelské praxe studoval na FD zcela nevidomý student.

6. Na závěr prosím napište, co by vám v budoucnu pomohlo při výuce a komunikaci s těmito studenty.

- Nejvíce určitě pomůže, pokud student ihned na začátku výuky je ochoten si o problému promluvit a můžeme nastavit pravidla výuky, aby se na hodině cítil komfortně a zbytečný stres a tréma nebrzdily jeho výkony v hodině.
- Určitě by mi pomohlo, když budu včas o jakémkoli problému vědět, abych na něj podle výukového kontextu mohla brát zřetel, a společně jsme předcházeli zbytečným stresovým situacím. Včas vědět = odborná diagnóza problému.
- Především včasná informovanost o stavu studentů a kvalifikovaný návod jak s nimi pracovat.

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

- Myslím, že dobře funguje spolupráce s EL, která upozorní na případné specifické potřeby. Na druhou stranu bychom asi jako učitelé měli upozornit studenty sami, aby se nestyděli za námi přijít, pokud se s něčím perou a nabídnout, že je vyslechneme. Pak je poslat za odborníkem, který poradí či přizpůsobí podmínky výuky jejich potřebám.
- Nějaká přednáška či webseminář online, kde bude nějaký seznam možných problémů, projevů a postupy, jak s tím pracovat.
- Vždy jsem dávala všem dostatek času na cvičení, testy apod., to mi stačilo
- Řeším obvykle jen ojedinělé případy, zatím tedy žádnou potřebu pomoci nepociťuji. Příp. máme psychologickou poradnu, kam bych studenta nejspíš odkázala.
- Třeba možnost psát testy na počítači.
- Větší motivovanost samotných žáků věc řešit. Proškolení ze strany poradny ELSA. Větší informovanost.

Případové kazuistiky

I. Rok 2012

V tomto roce bylo vyšetřeno školní psycholožkou FD ve spolupráci s poradnou ELSA několik studentů v souvislosti se specifickými poruchami učení.

Třem studentům doporučila vyšetření vyučující německého jazyka (současně školní psycholožka), jeden student se k vyšetření objednal přes poradnu ELSA.

U třech studentů v rámci dřívějšího vzdělávacího procesu již byly diagnostikovány SPU v pedagogicko-psychologických poradnách.

Jeden student dosud vyšetřen nebyl, ale bylo mu to v rámci německého jazyka doporučeno. Právě tento student byl schopen až do studia na VŠ vše kompenzovat (dyslexie, dysortografie) díky nadprůměrnému intelektu.

Na základě úpravy studijních podmínek potvrzených Mgr. Čalkovskou v ELSA bylo možné zohlednit jejich obtíže.

V případě studenta, který měl kromě SPU obtíže také v oblasti paměti a pozornosti (ADD), mu bylo doporučeno konzultovat situaci se speciální pedagožkou poradny ELSA s cílem osvojit si optimální způsob domácí přípravy na základě analýzy stylů učení.

Školní psycholožka také vyšetřovala studenta jiné fakulty ČVUT v souvislosti s obavami a obtížemi při studiu cizího jazyka. Přestože mu byla poskytnuta individuální výuka, docházelo k sekundární neurotizaci a somatizaci, nakonec žák přinesl potvrzení od psychiatra s diagnostikou „xenoglosofobie“ – chorobný strach z cizích jazyků.

II. Kazuistika 2017

V tomto roce se objevili ve 4 ročníku dva bratři dvojčata s diagnózou vývojové dysfázie. Vyučující angličtiny je nejdříve považovala za ztracené případy a hloupé, jelikož ve 22 letech byli v magisterském cyklu v úrovni mírně pokročilých úplně nejhorší. Nedokázali v hodinách reagovat na pokyny, špatně četli, pletla se jim výslovnost, z hodiny na hodinu zapomínali i to co bylo v předešlé hodině vysvětleno a zdálo se, že uměli. Až když jim hrozilo, že nezískají zápočet a neudělají zkoušku před Vánoci ZS, tak uvedli, že trpí od narození vývojovou dysfázií. Tato se projevuje velkými logopedickými problémy, vady výslovnosti, špatné soustředění, hyperaktivita, pomalé dozrávání nervové soustavy, často odklad školní docházky, špatná krátkodobá paměť apd. Celé dětství byli klienty speciálního pedagogického centra a měli asistenta při výuce. Doma se s nimi rodiče vždy velmi učili a chlapci dokázali projít SŠ

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

s úlevami v jazycích. Na FD, kde byla povinná zkouška z 2 jazyků, však narazili. Situace byla řešena ve spolupráci s ELSA, kde došlo k vyšetření a diagnostice poruchy. Jako kompromis byla zajištěna individuální výuka, jak v anglickém tak německém jazyce. Byla patrná snaha a píle, ale výsledek nebyl nijak produktivní. Hodnoceni byli za mírný pokrok a snahu, přesto asi není reálné, že by si cizí jazyk osvojili z domácího prostředí. U této poruchy by bylo vhodné udělit výjimku ze studijního plánu, cizí jazyk nepožadovat či pouze 1.

III. Kazuistika 2019

V současné době na FD studuje jeden student s kombinovanými obtížemi: poruchou Autistického spektra a SPU.

Ukázalo se, že vzhledem k tomu, že na SŠ měl po celé čtyři roky studia asistenta pedagoga a trpí komunikačními obtížemi, je pro něj přechod obtížný. Školní psychologka FD a současně vyučující dopravní psychologie věc konzultovala s poradnou ELSA a iniciovala supervizní setkání s tímto žákem. Otázkou zůstává, nakolik by bylo vhodné přizvat na ni přes studentovu plnoletost i jeho rodiče s cílem získat více informací, jak žákovi usnadnit adaptační období a nový způsob studia. Také by bylo vhodné požádat odborníka ze společnosti NAUTIS, který s žákem dlouhodobě pracuje, o podrobnější informace.

Doporučení, jak zlepšit v budoucnu péči o studenty se speciálními potřebami

- Včasné aktivní vyhledávání studentů, kteří mají speciální poruchy: Pomoc na naší fakultě směřuje převážně do oblasti ověřování vědomostí a dovedností, optimální by bylo rozšířit i na vhodné učební postupy a výše zmíněnou práci při aktivním vyhledávání studentů s obtížemi.
- Proškolení a informovanost pedagogů: Vždy také záleží na postojích vyučujících ke studentům s poruchami učení, kde i nadále může přetrvávat neporozumění a nepřijetí. Mohou neprávem usuzovat v rámci obtíží na celkově nižší intelekt. Pedagogové by měli projít jak fázi informativní, tak fázi formativní. Informativní by je měla seznámit se základními fakty a specifiky v rámci typologie SVP. Formativní by je pak měla vybavit i dovednostmi, jak s takovými studenty pracovat a jakým způsobem je motivovat. Dále jsou pak vyučující, kteří obtíže (např. SPU) sami rozpoznají a zohledňují, např. na základě zprávy z pedagogicko-psychologické poradny, avšak tento stav není žádoucí, je třeba vždy evidence v ELSA. Na druhé straně pak studenti mohou o svých obtížích raději pomlčet ze strachu, jak by se pak mohl změnit přístup konkrétního vyučujícího, jestli by to studentovi ještě nepřitížilo.
- Sekce knih a materiálů pro studenty s SPU v knihovně FD ČVUT. V naší knihovně by se mohla vyčlenit malá sekce problematice studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Mohly by tu být k dispozici pomůcky pro výuku, literatura zabývající se danou problematikou, adresář služeb poskytovaný fakultou i univerzitou, učebnice cizích jazyků s podporou studentů se specifickými poruchami učení apod.
- Výměna zkušeností mezi vyučujícími a otevřenost
- Kriticky zhodnotit, zda studijní podmínky odpovídají zásadám duševní hygieny. Občas studenti nemají v rozvrhu pauzu na oběd či čas na přesun z jedné budovy do druhé. Výuka do pozdních hodin. Vytváření produktivního pracovního prostředí. Oddychové zóny, správné osvětlení chodeb a vytváření míst k sezení, případně studijní koutky, šatny na oblečení, relaxační zóna. Tichá místnost, kde lze zavřít oči a spočinout/odpočinout si. Pítka na chodbách, automaty na kávu.
- U studentů se specifickými potřebami nabídnout pomoc při organizaci studijních povinností, time/stres management, úprava podmínek při výuce apod.

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Příloha 1: Dotazník – Péče o studenty se speciálními vzdělávacími potřebami na FD ČVUT

Typologie studentů se speciálními vzdělávacími potřebami:

- Studenti se zrakovým postižením
- Studenti se sluchovým postižením
- Studenti s pohybovým postižením
- Studenti se specifickou poruchou učení (dyslexie, dysortografie, dysgrafie, dyskalkulie, ADD, ADHD)
- Studenti s psychickou poruchou (včetně poruch autistického spektra) nebo s chronickým somatickým onemocněním

Ročník:

žena /muž

1. Na 1. stupni ZŠ mi byly poskytovány úlevy na základě SPU ano – ne

Stručně popište jaké

2. Na 2. stupni ZŠ mi byly poskytovány úlevy na základě SPU ano – ne

Stručně popište jaké

3. Na SŠ mi byly poskytovány úlevy na základě SPU ano – ne

Stručně popište jaké

4. Měl/a jsem uzpůsobení podmínek u maturity na základě SPU ano – ne

V čem spočívalo

Navýšení času – o kolik procent

5. Během dřívější školní docházky jsem žádal/a o zohlednění jiných specifických vzdělávacích potřeb: ano – ne

Pokud ano, uveďte jakých

6. Žádal jsem o zohlednění SPU v rámci přijímacího řízení na VŠ ano – ne

7. Uvedl/a jsem v přihlášce nárok na zohlednění, ale pak jsem středisko ELSA již nekontaktoval/a
ano - ne

8. V současné době mám již zažádáno o zohlednění ano – ne

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

9. Důvod, proč jsem zatím o zohlednění na VŠ nežádal, ačkoliv dříve na ZŠ a SŠ ano

.....

10. Mám dojem, že mám specifické poruchy učení (dyslexie, dysgrafie, dyskalkulie), ale dosud jsem nebyl/a v pedagogicko-psychologické poradně a o úlevy jsem nežádal/a

ano – ne

11. Pokud bych měl/a na VŠ studijní obtíže, jsem rozhodnut/a vyšetření podstoupit

ano - ne

12. Domnívám se, že na FD je dostatek informací pro studenty k možnosti zohlednit své obtíže – kde jsem se s nimi setkal/a

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Příloha 2: Dotazník – Mapování výskytu studentů se speciálními vzdělávacími potřebami nefyzického charakteru na FD ČVUT

Typologie studentů se specifickými vzdělávacími potřebami:

- Studenti se zrakovým, sluchovým a pohybovým postižením
- Studenti se specifickou poruchou učení (např. dyslexie, dysortografie, dysgrafie, dyskalkulie) či chování (ADD a ADHD)
- Studenti s psychickou poruchou (včetně poruch autistického spektra, Aspergerův syndrom, úzkostné poruchy, fobie a jiné) nebo chronickým somatickým onemocněním (epilepsie, cukrovka atd.)

muž/žena:

počet let ve školství:

1. Setkal/a jste se někdy se studentem/studentkou, který trpěl/a nějakou specifickou poruchou učení?

Ano

Ne

Pokud ano, specifikujte:

2. Setkal/a jste se někdy se studentem/studentkou, který trpěl/a nějakou poruchou chování?

Ano

Ne

Pokud ano, specifikujte:

3. Setkal/a jste se někdy se studentem/studentkou, který trpěl/a nějakou duševní poruchou?

Ano

Ne

Pokud ano, specifikujte:

4. Setkal/a jste se někdy se studentem/studentkou, který trpěl/a nějakým chronickým somatickým onemocněním?

Ano

Ne

Pokud ano, specifikujte:

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

5. Vzpomínáte si na nějaké jiné další speciální potřeby studenta/ky při výuce?

Ano

Ne

Pokud ano, specifikujte:

6. Na závěr prosím napište, co by vám v budoucnu pomohlo při výuce a komunikaci s těmito studenty:

Moc vám děkujeme za poskytnuté informace a postřehy. Věříme, že přispějí ke zlepšení výuky a kvality života studentů se speciálními potřebami na ČVUT.

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

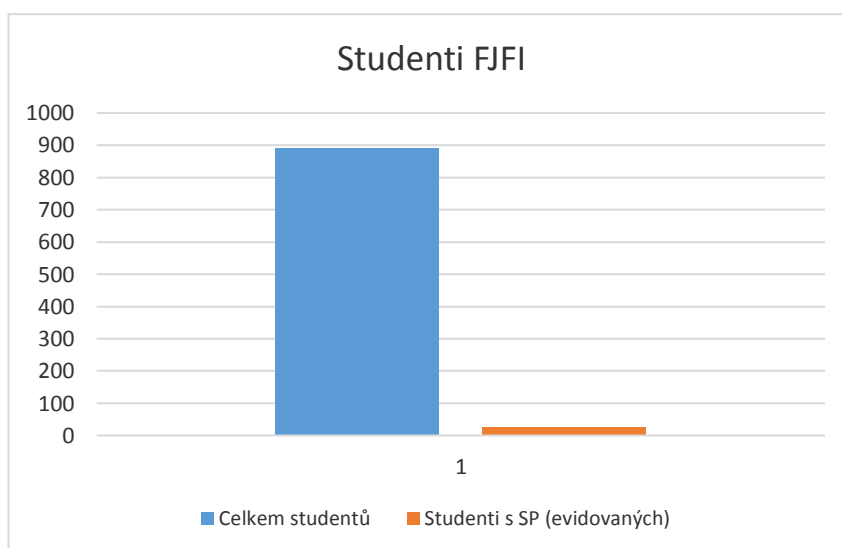

Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská (FJFI)

FJFI považuje za jednu ze svých priorit podporu a péči o studenty se specifickými potřebami. Dle zkušeností je patrné, že odborný přístup ke studentům se SP směřuje k lepším výsledkům/podpoře a vyšší participaci studentů se SP na FJFI.

Pro fakultu je důležité dát možnost vzdělání všem studentům i těm, u kterých jsou vyžadovány specifické nároky.

V současné době oficiálně eviduje FJFI 25 studentů (2,8 %) se specifickými potřebami z celkového počtu 892 studentů (bakalářské - 684 a magisterské – 208 studijní programy). Ovšem počet studentů bude vyšší, neboť u některých studentů není oficiálně potvrzena diagnóza.

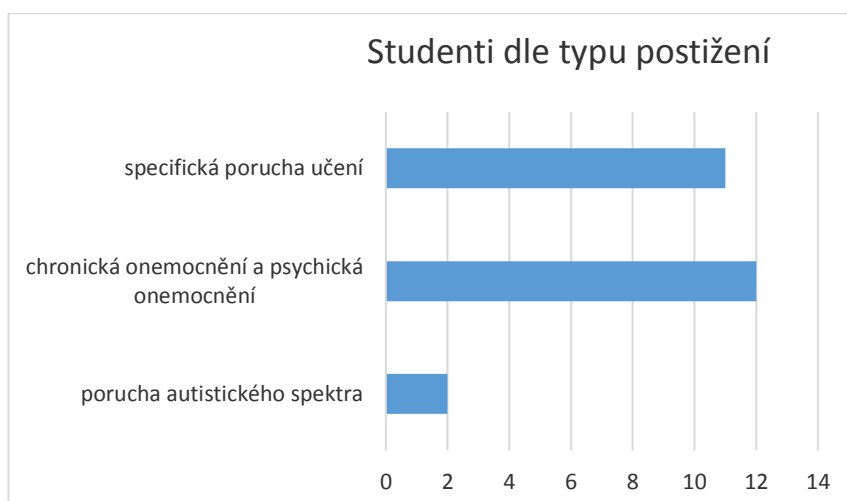

Tito studenti doložili při zahájení či v průběhu studia potvrzení od lékaře. Zpráva je založena ve spisu studenta a zaměstnanec studijního oddělení informuje každého vyučujícího o této specifikaci.

Na základě lékařské zprávy se snažíme studentům zajistit určitý studijní komfort a zmírnit překážky při studiu. Ze strany pedagogů, zaměstnanců studijního oddělení či dalších zaměstnanců FJFI se zamýšlíme, jak těmto studentům pomoci, aniž bychom museli slevovat z nároků.

Úzce spolupracujeme s krizovým centrem RIAPS (<http://www.psychportal.cz>) a střediskem ELSA (<https://www.elsa.cvut.cz/>). Pokud se vyskytne problém, prostřednictvím těchto center se ho snažíme efektivně vyřešit.

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Při vzniku této studie byla oslovena řada pedagogů, která se podílí na výuce studentů (i se specifickými potřebami). Většina oslovených potvrdila, že se setkala při výuce či zkoušení se studenty, kteří vyžadují zvláštní přístup. Ovšem početná část z oslovených si nebyla vědoma, jak postupovat při výuce či práci se studenty se SP, jak klasifikovat postižení studentů. I přestože je zpravidla v lékařské zprávě, kterou doložili studenti, uveden pracovní či komunikační postup, který je potřeba volit při práci se studenty se SP, je náročné pro zaměstnance systematicky řešit některé situace.

U studentů se SP, kteří by měli mít individuální přístup, ale nedoložili lékařskou zprávu či nemají stanovenou oficiální diagnózu, je velmi těžké zvolit vhodný způsob spolupráce.

Z analýzy zaměstnanců byly zaznamenány tyto potřeby:

- zvyšování odborných kompetencí akademických i ostatních pracovníků (například kurzy empatie, eLearningový kurz Jak pracovat se studenty se SP atd.),
- individuální konzultace studenta s poradenským pracovníkem VŠ a včasné oznámení a definování studijních aktivit a nároků,
- vyrovnávací kurzy pro studenty se SP,
- metodická příprava výuky a tvorby prezentací s využitím moderních technologií,
- osobní asistence (při zápisech, při vyřizování studijních formalit aj.),
- pravidla pro studium podle osobního (individuálního) studijního plánu,
- šíření podpory na FJFI.

Druhá část analýzy vychází ze zkušeností studentů se SP. Studenti, kteří vyžadují speciální přístup, se ve většině případů setkali se vstřícností. Většina dotázaných hodnotila pozitivně poskytnuté služby a přístup zaměstnanců FJFI (pedagogičtí zaměstnanci a zaměstnanci studijního oddělení).

Dotázaní studenti reflektovali na základě vlastních zkušeností tyto požadavky:

- prodloužení času při zkoušení,
- zvýraznění klíčových pojmů,
- osobní asistenci (asistence na zápisech, přepisy přednášek a seminářů),

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

- zajištění individuální výuky,
- výukový text v elektronické podobě poskytnut i v editovatelné verzi,
- elektronické testy.

Pochopit problémy studentů se specifickými poruchami učení vyžaduje jistou zkušenost a značnou míru empatie. Aby byla zajištěna kvalita vzdělávání studentů/studentů se SP je potřeba zajistit příslušná školení pracovníkům, kteří pracují se studenty/studenty se SP. Zaměstnanci by měli být školeni v oblastech speciální pedagogiky a psychologie.

Zároveň je důležitá úzká spolupráce s centry, která se touto problematikou zabývají.

Členové Kolegia děkana FJFI absolvovali kurz jak jednat s psychicky labilními studenty. Toto školení bylo hodnoceno velmi pozitivně. Školení tohoto typu je třeba pravidelně pořádat pro zaměstnance FJFI, potažmo pro zaměstnance ČVUT.

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Fakulta architektury (FA)

Uchazeči se specifickými potřebami

- uchazeči jsou podrobně informováni na webu fakulty o přístupnosti objektů ČVUT a možnosti požádat o specifický přístup při přijímacím řízení

(<https://www.fa.cvut.cz/cs/uchazeci/prijimaci-rizeni/uchazeci-se-specifickymi-potrebami>)
- v případě, že se uchazeč zaregistruje ve středisku ELSA a fakulta je informována o jeho potřebách, je uchazeči upravena přijímací zkouška podle jeho potřeb (např. prodloužení času na výtvarnou zkoušku, na vypracování testů)

Studenti se specifickými potřebami

- informace o možnostech pomoci dostává student hned při zápisu do 1. ročníku ústně – „co je CIPS a ELSA“, a doporučení využít + jejich letáčky
- studenti, kteří o svých diagnózách vědí, se většinou se registrují ve středisku ELSA na začátku studia
- studentům, u kterých se objeví nějaké problémy během studia, jsou k dispozici materiály CIPS a ELSA na studijním oddělení, při osobní návštěvě jsou studenti informováni o možnostech řešení jejich situace a většinou nasměrováni na středisko ELSA
- u všech registrovaných v ELSA se osvědčuje cílené doporučení modifikace podmínek při testech a zkouškách (prodloužení času, důraz na písemnou přípravu), tj. ELSA zasílá přímo konkrétním pedagogům podle požadavku a oprávněné potřeby studenta, kopie uložena do spisu, ze strany pedagogů vstřícnost
- při SZZ studenta se specifickými potřebami (hlavně poruchy komunikace a psychická labilita) je komise předem informována o potřebách studenta, zabrání se tak prohloubení stresové situace, kdy hrozí, že student podá horší výkon než „na který má“

Specifické potřeby nově vzniklé při studiu (akutní):

- akutní závažné onemocnění (nádorové, neurologické) omezující studenta v plnění studijních povinností
- psychické problémy/nemoci, které se objeví pod tlakem studia, osobní situace, často kombinací obojího (podle rčení „neštěstí nechodí nikdy samo“)

V těchto případech, pokud student požádá o přerušení studia na uzdravení, na rekonvalescenci, na zklidnění apod., fakulta jedná bez registrace ve středisku ELSA. Situace je řešena posunutím/prodloužením termínů ukončení předmětů, snížením zátěže redukcí požadovaného minima kreditů individuálním studijním plánem, informace pedagogům – citlivý přístup ke studentovi.

V současné době na FA studují studenti se specifickými potřebami s diagnózou:

- spec. poruchy učení
- poruchy řeči (zadrhávání)
- chronická onemocnění (diabetes, Crohnova choroba) zhoršující se při zátěži
- psychické problémy

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Tito studenti o svých diagnózách vědí a většinou se registrují ve středisku ELSA na začátku studia.

Na začátku akademického roku 2019 - 20 bylo registrováno ve středisku ELSA 16 studentů FA (kat. B1, D a F).

Obecně:

První krok by měl udělat vždy student sám a zavčasu, když už „hoří“, může být na pomoc pozdě.

Toto doporučujeme uvést na stránkách střediska ELSA, je to pracoviště s odborníky, stud v případě hendikepu není namístě a pomoc je oprávněná.

Pokud student začne své problémy řešit dodatečně a problémy nejsou akutní (např. po dlouhodobé neomluvené absenci, neudělení zápočtu apod.), je velice složité někdy dokonce nemožné najít východisko.

Zdá-li se referentce studijního oddělení, že student má nějaký problém, je posílání do střediska ELSA poměrně problematická a citlivá záležitost, nemusí se vždy setkat s pozitivní odezvou. V takovém případě je komplikované vyhodnocení potřeb studenta a případná úprava studijního plánu.

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Fakulta biomedicínského inženýrství (FBMI)

Studentům se specifickými potřebami je věnována zvláštní pozornost, a to již před nástupem ke studiu na FBMI.

Fakulta nabízí před zahájením studia při přípravě na přijímací řízení Přípravné kurzy z matematiky, fyziky, chemie a biologie pro bakalářské studium a pro navazující magisterská studia. Pokud se uchazeči se specifickými potřebami přihlásí k těmto kurzům, jsou (v případě, že na to upozorní) zohledněny jejich potřeby.

Při vyplňování elektronické přihlášky ke studiu mají uchazeči o studium se specifickými potřebami možnost požádat o úpravu průběhu přijímacích zkoušek a studijních podmínek z důvodu svého postižení. Prostřednictvím Střediska pro podporu studentů se specifickými potřebami ČVUT ELSA (<http://www.elsa.cvut.cz>) je realizována spolupráce již během přijímacích zkoušek (stejná náročnost testu, ale s větší velikostí písma anebo vyhrazená delší doba na test apod. v souladu s Metodickým pokynem o podpoře studentů a uchazečů se specifickými potřebami na ČVUT a platnou legislativou).

Vyučující na FBMI jsou pravidelně informováni o studentech se specifickými potřebami, kteří jsou registrováni ve Středisku ELSA, a jsou vybaveni pokyny od odborníků ze střediska, jak s takovými studenty individuálně komunikovat a pracovat. Studentům se často věnují i mimo běžnou výuku, poskytují jim další potřebné konzultace.

Na Fakultě biomedicínského inženýrství ČVUT v Praze každým rokem studuje několik studentů se specifickými potřebami. Jejich počet je variabilní, jak ukazují počty za posledních šest let:

rok	celkem	z toho		
		spec. porucha učení	zrakové, sluchové postižení	jiné
2015	11	9	2	x
2016	26	21	5	x
2017	15	11	3	1
2018	13	10	1	2
2019	5	3	1	1
2020	6	4	1	1

Jak je z tabulky vidět, studentů je relativně málo, a proto jim fakulta může věnovat individuální podporu.

Pokud uchazeči uvedou specifické potřeby již v přihlášce, je další postup kompletně řešený ve spolupráci se střediskem ELSA. Po přijetí ke studiu a zápisu těchto studentů obdrží studijní oddělení zprávu ze střediska ELSA, která se stává součástí studijní dokumentace studenta. Od samého začátku tedy o studentovi se specifickými potřebami fakulta ví, což usnadňuje naši vzájemnou spolupráci. Studenti se specifickými potřebami tuto zvláštní podporu často využívají při výuce a zejména při ukončení předmětů ať již zápočtem nebo zkouškou. Často se u těchto studentů bere ohled na zrakové či sluchové postižení, na nutnost prodloužení časového limitu při zpracování písemné práce s ohledem na jejich dysgrafické či dyslektické postižení.

Studenti, kteří mají problémy zvládnout běžný režim výuky, si mohou požádat o individuální studijní plán. Na studijním oddělení jsou se studentem probrány jeho možnosti, samozřejmě s ohledem na časové zvládnutí studia. Navržený plán je také konzultován s garantem studijního programu.

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Pokud se u studenta objeví zdravotní či jiné problémy během studia, má také možnost obrátit se na středisko ELSA, případně konzultovat svoji situaci přímo na fakultě – na studijním oddělení, s garantem studijního programu. Zde velmi záleží na tom, zda danou situaci student sám považuje za závažnou a zda se se svými problémy dokáže svěřit. V kladném případě je vždy možné hledat cestu, jak studentovi pomoci v záležitostech souvisejících se studiem, ať už se jedná o individuální studijní plán či dočasné přerušení studia.

Pro studenty s motorickým hendikepem je většina prostor FBMI dostupná. V obou budovách jsou vytvořeny bezbariérové přístupy (KOKOS nemá bezbariérový přístup, to musí být řešeno samootvácím vstupem). Problematická je nájezdová rampa ke vchodu hlavní budovy na Sítné, která má pro vozíčkáře příliš velký sklon. Touto rampou lze ke vchodu zajet automobilem. Interiér budovy je přístupný výtahy s dostatečnými rozměry pro vozíčkáře. Druhá budova FBMI v Kladně „Kasárna“ je zvenku dostupná pouze pomocí zdvihací plošiny, která není samoobslužná. V interiéru jsou k dispozici výtahy a všechny prostory obou budov jsou dostupné. V budově FBMI KOKOS je po rekonstrukci realizováno vlastní sociální zařízení pro postižené osoby a vozíčkáře.

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Kloknerův ústav (KÚ)

Uchazeči o studium nebo studenti, kteří jsou zdravotně postiženi, mají stejné právo získat vysokoškolské vzdělání jako zdravý student. Každý student/uchazeč se může rozhodnout dobrovolně, zda využije podpory nabízené ČVUT v Praze a zda se bude se svým postižením svěřovat dané instituci. Kloknerův ústav v současné době nemá vlastní studenty v bakalářském ani magisterském studiu. Studenti na Kloknerově ústavu studují až doktorské studijní programy, kde za studenty se specifickými potřebami jsou považovány především osoby s tělesným, pohybovým postižením, osoby se specifickými poruchami učení, osoby s psychologickými a psychiatrickými poruchami, případně osoby s chronickým somatickým onemocněním. Vzhledem k omezenému množství studentů, kteří na Kloknerově ústavu studují pouze doktorské programy, je také značně omezeno množství studentů se specifickými potřebami, a pracovníci tedy s podobnými situacemi nepřicházejí na půdě Kloknerova ústavu často do kontaktu. Mnoho z nich se ale angažuje ve výuce napříč různými fakultami. Z tohoto hlediska je nutné informovat plošně zaměstnance o možnostech pro studenty se specifickými potřebami.

V případě, že se uchazeč nebo student nachází v situaci, kdy je zdravotně či jinak omezen, měl by o svých potřebách informovat už před přijímacím řízením studijní referentku Kloknerova ústavu. Přijímací řízení do doktorského studia je uskutečňováno mimo jiné i ústní formou, a z tohoto důvodu by mohlo být pro uchazeče vhodné, aby komise o jeho omezení věděla a brala na ně ohled. Uchazeč by tak předešel stresovým situacím, které jsou zapříčiněny neinformovaností členů komise. Při skládání státní doktorské zkoušky a při obhajobě disertační práce je komise předem informována o specifických potřebách studenta. Tímto krokem se opět studenti oprostí od hrozící stresové situace.

Všem studentům se zvláštními potřebami je doporučeno, aby byli registrováni v systému ELSA od začátku studia, a v případě výskytu obtíží během studijních let se zaregistrovali ihned po zjištění omezení. Ve zvláštních situacích, kdy je student indisponován a není schopen pokračovat ve studiu, je možné požádat o přerušení studia nebo o posunutí termínu ukončení předmětů, odevzdání disertační práce, státních doktorských zkoušek a obhajoby disertační práce. Studenti mohou během studia spolupracovat i s pracovníky CIPS, kteří jim poskytnou psychologické poradenství na míru jejich požadavkům.

Vzhledem k velikosti Kloknerova ústavu a takřka „rodinné“ atmosféře je možno uzpůsobit studium na míru požadavkům studenta. Vše je vždy nutné prodiskutovat se studijní referentkou, případně s vyučujícími daného předmětu. Kloknerův ústav mimo jiné nabízí studentům se specifickými potřebami zapojení a uplatnění v aktivitách spojených s výzkumem a vývojem.

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Masarykův ústav vyšších studií (MÚVS)

Tato přehledová zpráva týkající se studentů se specifickými potřebami nefyzického charakteru na Masarykově ústavu vyšších studií ČVUT (dále jen MÚVS) v Praze vychází primárně z informací získaných prostřednictvím průzkumu, resp. explorativního (kvalitativního) výzkumu. Ten byl, mj. i kvůli probíhající epidemii koronaviru COVID-19, proveden formou krátkých dotazníků se sadou osmi (dotazník pro pedagogické pracovníky), resp. sedmi otevřených otázek (dotazník pro studenty). Vzory obou dotazníků jsou přiloženy jako *Příloha 1* a *Příloha 2*.

Studenti se SVP NCh na MÚVS ČVUT

Problematika specifických poruch učení a chování, tzv. dysporuch (dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie atp.) a psychických poruch včetně poruch autistického spektra a narušených komunikačních schopností (LMD/ADHD) a chronických somatických onemocnění (ke klasifikaci Kocurová 2002: 6–16; Kocurová 2000: 20–46; Bartoňová 2018: 22–27, 31–38; Pokorná 2010: 25–29, *obsáhle* 44–65) je v české společnosti stále aktuálnější. Souvisí to s tím, že narůstá význam vzdělání a vysokoškolské vzdělání je zde dostupnější pro stále větší okruh mladých lidí. Roli sehrává jistě také skutečnost, že se se diagnostice těchto problémů a obtíží věnuje více pozornosti než v minulosti.

Na MÚVS v současnosti studuje (údaje jsou platné k 1. třetině února 2020) celkem 682 studentů bakalářského studia (z toho 470 v prezenční formě) a 311 studentů magisterského studia (z toho 232 v prezenční formě), přičemž v magisterské formě studia jde výlučně o studenty ekonomických oborů. Z těchto studentů je podle informací studijního oddělení MÚVS pouze pět registrováno jako studenti se SVP NCh, což by odpovídalo cca 0,5 % všech studentů (případně 0,7 % v případě započtení pouze studentů prezenčního studia). Tyto studenty vyznačujeme paralelně s počty studentů v jednotlivých oborech a ročnících studia v závorkách (a podtrženě) v přehledové *Tabulce 1*.

Je zřejmé, že počet registrovaných studentů se specifickými poruchami učení na MÚVS je v relativně výrazné disproporcii ve vztahu k informacím, které uvádí odborná literatura. Ta podíl takto znevýhodněných studentů ve vysokoškolsky vzdělané populaci odhaduje sice velmi rozdílně, avšak obvykle v rozmezí 2–5 %, a to včetně méně závažných obtíží (Kocurová 2002 15; Pokorná 2010: 32 *uvádí, že jen obtíže se čtením má až 9 % dospělé německé populace*).

Tabulka 1: Počty studentů MÚVS ČVUT podle oboru a ročníku studia (ke dni 11. 2. 2020) a studenti s SVP NCh

program / obor	forma	1. roč.	2. roč.	3. roč. a vyšší
Bc. Ekonomika a management	prezenční	219 (<u>3</u>)	135	116 (<u>1</u>)
Bc. Učitelství odborných předmětů	kombinovaná	22	11	9
Bc. Učitelství praktického vyučování	kombinovaná	63	45	62
Mgr. Projektové řízení inovací	prezenční	105	93 (<u>1</u>)	34
Mgr. Projektové řízení inovací	kombinovaná	62	17	0

Zdroj: Studijní oddělení MÚVS ČVUT

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Koordinace práce a konkrétně i zavádění podpůrných mechanismů pro studenty se SVP NCh zajišťuje na ČVUT středisko ELSA, Střediskem pro podporu studentů se specifickými potřebami ČVUT (dále ELSA), které bylo založeno v roce 2012. Tuto jeho působnost a úlohu, včetně organizace, evidence studentů se SVP NCh, zajištění modifikací atd. vymezuje od roku 2016 platný Metodický pokyn č. 1/2016 o podpoře studentů se specifickými potřebami na ČVUT (*Metodický pokyn 1/2016, dále MP 1/2016*). Zde jsou studenti se SVP NCh registrováni a pedagogové a administrativní pracovníci jednotlivých součástí ČVUT se s těmito studenty setkávají teprve poté.

Výsledky šetření u pedagogů

Na základě konzultace se studijním oddělením MÚVS ČVUT byl dotazník zaslán e-mailem pěti vybraným pedagogům, třem z oddělení ekonomických studií, dvěma z oddělení pedagogických a psychologických studií. Všechny tyto dotazníky se nám vrátily vyplněné, a je k nim přihlíženo v dalším výkladu. (V dalším textu budeme na tyto dotazníky odkazovat jako na P1, P 2 a P3 (oddělení ekonomických studií) a P4 a P5 (oddělení pedagogických a psychologických studií). V celém textu nerozlišujeme pohlaví účastníků šetření.)

Pedagogové deklarují, že se setkávají s případy studentů SVP NCh v řádu jednotlivců, a to 3–5 ročně (P1), případně s jedním či více studenty ročně (P2, P3). Je ale patrné, že pedagogové oddělení pedagogických a psychologických studií se s těmito studenty setkávají ještě méně často (s několika málo během cca 5 let), resp. učí ve větší míře kombinované studenty staršího věku, u nichž jsou poruchy z větší části nebo již zcela kompenzovány a v současnosti tak již nemají vliv na jejich aktuální studijní potřeby a výsledky (P4, P5).

Někteří z pedagogů napříč obory se zmiňují o tom, že vybraní studenti (kteří nejsou vedeni jako studenti se SVP NCh) mají „mají problém vyjádřit písemnou formou myšlenku, interpretovat získané výsledky apod.“ (P2, P5), a že se tedy podle nich „jedná o specifickou potřebu“ (P2). Jak bylo již naznačeno, lze z toho usuzovat, že skutečný počet studentů s SVP NCh na MÚVS je podstatně (tj. několikanásobně) vyšší, než je počet takto registrovaných studentů u ELSA.

Všichni dotazovaní pedagogové uvádí, že se jejich vlastní přístup ke studentům se SVP NCh se v posledních letech nezměnil. Trvale se snaží reagovat na aktuální výzvy osobním přístupem a empatií (P5), resp. individuálním přístupem v rámci každého specifického případu (P2), případně v rámci zákonných a metodických úprav průběžně přijímaných MŠMT (P4).

Pokud jde o vnímání eventuálních změn v přístupu MÚVS ČVUT, resp. ČVUT jako takové, pedagogové téměř obecně kvitují, že v posledních letech se ve vztahu ke studentům se SVP NCh tento přístup změnil či mění (P5). MÚVS „respektuje proinkluzivní opatření vysokoškolské vzdělávací politiky“ a v rámci Fondu vzdělávací politiky (FVP) a operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání (OPVV) se „v posledních dvou letech [zaměřuje] také na problematiku SVP ve vzdělávání středoškolských a vysokoškolských učitelů“ (P4). Pedagogové ekonomických oborů však rozhodně upozorňují, že ČVUT se problematice věnuje „jen ze strany studentů“ (P1) nebo se jí „plošně nevěnuje“ (P2). Nezaznamenali totiž „žádná školení nebo metodiku doporučení pro pedagogy“, resp. uvádí, že v některých případech je „oficiální detekce“ SVP NCh nedostatečná (P2). O potřebě pořádat workshopy v oblasti SVP NCh a cíleně vyhledávat studenty s SVP NCh, tj. provádět logopedickou či jinou depistáž, se pak zmiňují i pedagogové s pedagogickým zaměřením – jde o specialisty v oboru (P4).

Je zřejmé, že pedagogové MÚVS vnímají proces vyhledávání studentů s SVP NCh kriticky pouze jako proces probíhající „seshora“ (ve směru od ELSA ČVUT). Pro něj je stěžejní (institucionálně povzbuzená) iniciativa samotných studentů. Výše probíraná kritika se pak otevřeněji projevuje ve dvou souvisejících ohledech.

Za prvé, někteří pedagogové (zejména ekonomického zaměření) uvádí, že neznají, jaké konkrétní poruchy a specifické vzdělávací potřeby studenti mají (P2) – domnívají se, že by o nich měli vědět, případně by se měli mít

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

možnost ovlivnit to, jaká modifikace je pro ně vhodná, a která již nikoliv (P1). Pedagogové jsou pouze informováni o přijatých konkrétních podpůrných mechanismech, modifikacích (nejčastěji se jedná o navýšení celkového času na zpracování testu o 25 %) (P2).

Někteří pedagogové ekonomického zaměření považují za problém úplné vyloučení písemného zkoušení (*k této možnosti viz MP 1/2016, čl. 7, odst. 14*), což podle nich otevírá otázku, jak budou moci tyto studenti posléze vykonávat svá zaměstnání: „(n)ikdo moc neřeší, zda úlevy jsou ve skutečném zájmu studenta vzhledem povolání (=způsobu myšlení), na které je připravován“ (P1). Zde výhrady někdy přechází do kritiky pracovníků střediska ELSA, kteří by podle nich měli navržená opatření předem konzultovat s garanty předmětů, což se neděje, byť – či bohužel, MP 1/2016 tuto záležitost nijak neřeší (*viz MP 1/2016, čl. 6*) (P1).

Druhý problém, na který pedagogové ekonomického zaměření upozorňují, je zneužívání výhod, které ČVUT studentům se SVP NCh poskytuje, ať už jde o nadbytečné příklady úlev (časových, informačních) (P3, P2) nebo dokonce zneužití samotného statutu SVP NCh, jak upozorňuje jeden z dotazovaných pedagogů (P1).

Výsledky šetření u studentů se SVP NCh

Prostřednictvím studijního oddělení bylo osloveno všech pět studentů / studentek MÚVS se SVP NCh registrovaných u ELSA, avšak žádost o spolupráci vyslyšel pouze jeden z nich, a na jeho odpovědi zde budeme odkazovat. (V dalším textu na něj budeme odkazovat jako na S1) Vzhledem k nařízení o ochraně osobních údajů a citlivosti této problematiky jsme zde – na rozdíl od jiných součástí ČVUT, nezjišťovali ani se nezabývali charakterem poruch ani konkrétních specifických potřeb jednotlivých studentů.

Zúčastněný student vyslovuje naprostou spokojenost s přístupem pedagogů, a to, ať jde o samotné dojednání (specifických) podmínek výuky i akceptaci podpůrných mechanismů a pomůcek ze strany pedagogů (S1).

Možnosti zlepšení podpory studentů se SVP NCh spatřuje zejména v časovém rozsahu, který je problematice věnován, včetně procvičování: ocenil by „nějaké ‘semináře’ navíc“, protože konzultace by „neměly by být ‘doučováním’“ a měly by během nich být řešeny pouze „nejasnosti“ (S1). Zde se závěry střetávají s tvrzeními některých pedagogů, že studenti konzultace či „čas navíc“ nevyužívají, a je třeba je k účasti v nich přesvědčovat (P3). Z hlediska přístupu ke studiu MÚVS využívá moderní metody, včetně elektronických zdrojů; konkrétní přístup je pak individuální záležitostí učitelů (S1) – student neuvádí žádné kritické příklady.

Student potvrzuje zjištění z dotazníků pedagogů, že samotná organizace studia studentů se SVP NCh je věcí komunikace střediska ELSA s konkrétními pedagogy, ačkoliv obecně oceňuje i solidní přístup studijního oddělení MÚVS (S1). Potvrzuje také předchozí zjištění, že existují jiní studenti /studentky, kteří mají „obdobné problémy“ jako dotazovaný, „jen nevěděli, že se tím ve škole dá nějak pracovat, že vůbec středisko ELSA máme“. Proto navrhuje „nějakou osvětu ve smyslu, aby nově příchozí věděli, že něco takového tu máme, aniž by se sami museli aktivně zajímat“ (S1).

Na závěr je třeba uvést, že student přirozeně není a nemůže být zpraven o tom, že samotní pedagogové často nejsou dostatečně informováni o poruchách konkrétních studentů. Ze zřejmých důvodů nemůže být informován ani o tom, že se opakovaně projevuje nedostatek koordinace a také nesoulad týkající se přijetí podpůrných opatření, resp. modifikací mezi pracovníky ELSA a jednotlivými pedagogy MÚVS (ekonomického zaměření).

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Závěry, úvahy a doporučení týkající problematiky studentů se SVP NCh na MÚVS, resp. ČVUT

Jsou zde shrnuta stěžejní zjištění, která podle mého názoru z šetření mezi pedagogy MÚVS a studenty MÚVS se SVP NCh vzešla. Některá z nich jsou zcela jednoznačná, některá se naopak mohou jevit v určitém rozporu s jinými závěry.

- „detekce“ a diagnostika studentů / studentek se SVP NCh je proces do značné míry probíhající „seshora“, od ELSA, který je však podstatně podmíněn aktivitou samotných studentů
- počet studentů / studentek se SVP NCh, kteří mají konkrétní obtíže (poruchy a na ně navázané potřeby) a nejsou registrováni u ELSA, může i několikanásobně přesahovat počet již registrovaných studentů /studentek
- lze zvážit, zda by studenti / studentky (nejen MÚVS) neměli být rozsáhleji a systematictěji informováni o existenci ELSA a možnostech, které z toho pro některé z nich plynou
- obdobně je možné zvážit, zda by nemělo probíhat cílené vyhledávání studentů (depistáž) se SVP NCh, které by nebylo vázáno jen na působení ELSA;
- existuje zřejmý rozpor a rozdíl mezi tím, jaká pozornost se věnuje samotným studentům se SVP NCh (ať už s objektivními, subjektivně pocítovanými nebo někdy i uměle konstruovanými obtížemi) a malou pozorností, která se při práci a diagnostice studentů se SVP NCh věnuje pedagogům. Bylo by vhodné pořádat k této problematice přednášky a semináře, o něž by mezi pedagogy byl nepochybně zájem
- je vhodné věnovat pozornost otázkám přijímání podpůrných opatření týkající se jednotlivých studentů pracovníky ELSA a postojům konkrétních pedagogů. Lze zvážit, zda by přijímání a zajištění těchto opatření, modifikací, nemělo – v rozporu se stávajícím MP 1/2016, probíhat spíše na základě konzultace s jednotlivými pedagogy než pouze na základě rozhodnutí pracovníků ELSA, kteří o něm pedagogy pouze informují (srv. zejména čl. 6, odst. 3 MP 1/2016)
- je vhodné vnímat také problém možného zneužití registrace studenta jako studenta se SVP NCh, která vede k neoprávněnému získání modifikací a úlev, k čemuž, jak plyne z šetření, již v některých případech došlo

Prameny a konzultovaná literatura

Metodický pokyn č. 1/2016 o podpoře studentů se specifickými potřebami na ČVUT. Dostupný na:
<https://www.cvut.cz/sites/default/files/content/d1dc93cd-5894-4521-b799-c7e715d3c59e/cs/20191114-metodicky-pokyn-c-12016-o-podpore-studentu-se-specifickymi-potrebami.pdf>, 15. 5. 2020

Bartoňová, Miroslava (2018): Specifické poruchy učení. Text k distančnímu vzdělávání. Brno: Paido.

Kocurová, Marie (2000): Specifické poruchy učení a chování. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni.

Kocurová, Marie (2002): Specifické poruchy učení a chování. Plzeň: Pedagogické centrum Plzeň.

Pokorná, Věra (2010): Vývojové poruchy učení v dětství a dospělosti. Praha: Portál.

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Příloha 1:

Dotazník pedagoga – studenti se specifickými vzdělávacími potřebami nefyzického charakteru

Pozn.: informace uvedené ve Vašich odpovědích považujeme za důvěrné – ve výsledném výzkumu budou přísně anonymizovány.

Q1: Jakou máte jako pedagog MÚVS ČVUT obecnou zkušenost se studenty se specifickými potřebami? (můžete uvést na konkrétních případech)

Q2: Změnil se v posledních pěti letech (po roce 2015 včetně) nějak Váš postoj a přístup ke studentům se specifickými potřebami?

Q3: Bez ohledu na to, zda se změnil Váš přístup k těmto studentům, domníváte se, že škola (MÚVS, ČVUT) se této problematice v posledních letech více věnuje? K jakým změnám, a kdy, podle Vás došlo?

Q4: S kolika studenty / studentkami se speciálními potřebami se během Vaší výuky, resp. vedení závěrečných prací apod., setkáváte? (můžete uvést na konkrétních případech)

Q5: Jaké typy speciálních potřeb tyto Vaše studentky /studenti mají?

Q6: V jaké oblasti Vaší výuky spatřujete prostor na zlepšení přístupu ke studentům se specifickými potřebami?

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Q7: Pokud spatřujete určitý prostor ke změně přístupu ke studentům, se specifickými potřebami, týkal by se podle vás spíše (zaškrtněte preferovanou variantu nebo více variant):

- času, který se problematice věnuje, včetně např. procvičování
- způsobu, jakým se k učivu přistupuje
- charakteru dostupnosti literatury a dalších studijních zdrojů (např. opor)
- technického zázemí
- jiné oblasti (uveďte jaké)

Q8: Máte nějaký další postřeh, námět či návrh týkající se možnosti, jak zlepšit podporu studentů se specifickými potřebami na MÚVS ČVUT?

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Příloha 2:

Dotazník (studentka /studentka se specifickými vzdělávacími potřebami nefyzického charakteru)

Pozn.: Informace uvedené ve Vašich odpovědích považujeme za důvěrné – ve výsledném výzkumu budou přísně anonymizovány.

Q1: Jak jste spokojená s přístupem, jaký z Vašeho pohledu zauímají vyučující ke studentům se specifickými potřebami? (můžete uvést i na konkrétních příkladech)

Q2: Které předměty (kurzy) jsou pro Vás největší výzvou a kde spatřujete prostor, kde by Vám mohl vyučující poskytnout větší či kvalitnější studijní podporu? (můžete uvést na konkrétních případech)

Q3: Pokud spatřujete prostor pro zlepšení podpory studentů se specifickými potřebami, týkala by se spíše (zaškrtněte preferovanou variantu nebo více variant):

- času, který se problematice věnuje, včetně např. procvičování
- způsobu, jakým se k učivu přistupuje
- charakteru či dostupnosti literatury a dalších studijních zdrojů (např. opor)
- technickému zázemí
- jiné oblasti (uveďte jaké)

Q4: Jaká je Vaše zkušenost v komunikaci týkající se Vašeho studia a Vašich studijních potřeb se studijním oddělením MÚVS ČVUT?

Q5: Jak obecně vnímáte přístup MÚVS ČVUT jeho vyučujících (myšleno obecně všech) k problematice specifických studijních potřeb?

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Q6: V čem by se podle výše zmíněný obecný přístup MÚVS ČVUT ke studentům studentům se specifickými potřebami mohl případně změnit?

Q7: Máte nějaký další postřeh, námět či návrh týkající se možnosti, jak zlepšit podporu studentů se specifickými potřebami na MÚVS ČVUT?

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Český institut informatiky, robotiky a kybernetiky (ČIIRK)

V současné době nemá Český institut informatiky, robotiky a kybernetiky ČVUT v Praze (CIIRC) vlastní studenty v bakalářském a magisterském studiu, má studenty v doktorských studijních programech. Nicméně pracovníci CIIRC se na výuce fakult podílejí a tudíž přijdou do kontaktu se studenty se specifickými potřebami a současně tito studenti přicházejí do prostor CIIRC.

Vyučující zohledňují potřeby studentů a přitom spolupracují se studijními odděleními fakult, na kterých jsou studenti kmenově zapsáni. V této oblasti existuje úzká spolupráce a součinnost tak, aby měli studenti vytvořené pokud možno optimální podmínky ke svému studiu a práci. Vznikne-li jakýkoliv problém, je co nejdříve konzultován na příslušné fakultě, případně ve středisku ELSA, pokud je v něm student registrován.

Jistou výhodou CIIRC představuje aktivní výzkum v oblasti asistivních technologií, který je z velké části zaměřen i na kompenzaci různých typů hendikepů. Tudíž řada vyučujících má velmi dobrou představu o specifických potřebách studentů. Navíc CIIRC disponuje i simulačním zařízením (tzv. oblekem stárnutí), který umožňuje zdravým jedincům přímo „na vlastní kůži“ si vyzkoušet různé zdravotní nedostatečnosti, jako např. omezená hybnost, zrakové vady, sluchové vady, třes rukou. Toto zařízení si mohou v předmětech obsahově zaměřených na asistivní technologie vyzkoušet i studenti, kteří si tak mnohem lépe mohou uvědomit obtížnost práce s některými zařízeními, jestliže mají nějaký hendikep. Jednoduchým příkladem může být ovládání dotykového displeje při ztrátě jemné motoriky ruky či při existenci třesu. Cílem je vychovávat absolventy, kteří budou schopni navrhovat a vyvíjet zařízení a software, který bude osobám s různými hendikepy a studentům se specifickými potřebami usnadňovat život, studium a práci.

CIIRC umožňuje studentům se specifickými potřebami aktivní zapojení do výzkumu tak, aby se mohli podílet na vzniku nových pomůcek, zařízení a softwaru, které budou jim samým a jejich nástupcům při studiu pomáhat. V této oblasti vidíme i do budoucna velký potenciál, protože student se specifickými potřebami zpravidla ví, co mu nejvíce pomáhá. Pokud jde o technická zařízení či software, pak se může zapojit do vývoje a spolupracovat i s externími partnery, kteří se danou oblastí zabývají. Příklady takových systémů jsou: ovládání počítače a dalších zařízení pomocí očních pohybů, ovládání zařízení hlasem.

Budovy CIIRC jsou bezbariérové, mají několik výtahů s dostatečnými rozměry pro vozíčkáře, toalety pro vozíčkáře. V budově je i menza s bezbariérovým přístupem.

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze

Tento materiál podléhá licenci: Creative Commons BY 4.0

Tento materiál je spolufinancován z prostředků Evropské unie a státního rozpočtu ČR.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Příjemce:	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu:	CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002382
Název projektu dle MS2014+:	Institucionální podpora Českého vysokého učení technického v Praze